

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Факультет мистецтва та дизайну

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ
Протокол засідання кафедри дизайну
від «___» _____ 2020 року № ___
Завідувач кафедри к.п.н., доцент
_____ Дерев'яно Н.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до бакалаврської роботи
«Розробка серії просвітницьких плакатів «Видатні українці»

Виконала: студентка 4 курсу,
освітньо-професійної програми
Графічний дизайн
зі спеціальності 022 Дизайн
Малякіна Надія Олександрівна

Наук. керівник
кан. мист., доцент Світлична О. М.

Запоріжжя
2020

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Факультет мистецтва та дизайну
Кафедра дизайну
Освітньо-професійна програма Графічний дизайн
Спеціальність 022 Дизайн

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедри дизайну
Дерев'яно Н.В. _____
«__» _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ

Малякіної Надії Олександрівни

1. Тема бакалаврської роботи: «Серія просвітницьких плакатів «Видатні українці».

Затверджена наказом по академії від 18.10.2019 № 206.

2. Термін здачі студентом бакалаврської роботи 14 червня 2020 року.

3. Вихідні дані бакалаврської роботи:

- проект бакалаврської роботи;
- робота в матеріалі (або оригінал-макет);
- пояснювальна записка;
- презентація до публічного захисту;
- цифровий варіант бакалаврської роботи (макет, записка, презентація).

4. Зміст пояснювальної записки: Завдання на проект. Реферат. Зміст. Вступ. Розділ 1. Загальні відомості історії плакату та його різновиди, сучасні тенденції плакату, аналіз аналогів. Розділ 2. Художньо-проектне рішення серії просвітницьких плакатів про видатних українців: зміст та аргументація концепції серії просвітницьких плакатів; проектування та практичне виконання серії просвітницьких плакатів; економічна частина виконання серії просвітницьких плакатів «Видатні українці»; заходи з безпеки життєдіяльності та протипожежної техніки в процесі проектування. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік електронного матеріалу: презентація (презентація_Малякіна.pptx), цифровий варіант записки до бакалаврської роботи (бакалавр_записка_Малякіна.docx).

6. Консультанти по бакалаврській роботі із зазначенням розділів роботи, що стосується їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 2			

6. Дата видачі завдання 15 квітня 2020 року.

Студентка _____ Малякіна Н. О.

Керівник _____ кан. мист., доцент Світлична О. М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ П/п	Назва етапів бакалаврської роботи (проєкту)	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення теми, об'єкту дослідження, мети завдання, концепції вирішення. Збір аналогів, аналіз недоліків і позитивних рішень плакатів. Пошук концепції, перегляд та затвердження на пряму художньо-графічного рішення серії.	15.04.2020	
2	Графічні пошуки варіантів ілюстративного ряду, стилістики та кольорової гами плакатів. Концептуальні ескізи. Робота над 1-им розділом Пояснювальної записки. Затвердження концепції.	10.05.2020	
3	Робота над композиційною частиною просвітницького плакату	31.05.2020	
4	Виконання оригінал-макету плакатів та доопрацювання пояснювальної записки. Виконання презентації доповіді.	07.06.2020	
5	Попередній захист бакалаврської роботи. Допуск до захисту.	14.06.2020	

Розглянуто і схвалено кафедрою дизайну

Протокол № ____ від « ____ » ____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри дизайну _____ канд. мист. Дерев'яно Н.В.

Студент _____ Малякіна Н. О.

Керівник бакалаврської роботи _____ кан. мист., доцент Світлична О. М.

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 58 с., 2 табл., 22 рис., 29 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження: серія просвітницьких плакатів.

Мета роботи: на основі визначення основних рис візуально-графічної стилістики плакатів постмодернізму створення оригінальну за образним трактуванням серію просвітницьких плакатів.

Методи дослідження: теоретико-аналітичні (аналіз літератури з теми дослідження), узагальнюючі (опис, синтез), інтерпретації (пояснення), мистецтвознавчі (аналіз композиційних особливостей, кольорографічного рішення, стилю, стилістики тощо) практичні (визначення концепції та образу проекту, розробка ескізів, кольоро-графічного рішення, типографіки, ідентифікаційних елементів серії, додрукарська підготовка плакатів, друк плакатної серії виконання макетів плакатів та експозиційних планшетів, проектування презентації проекту).

Практичне значення серії просвітницьких плакатів перш за все націлено на розширення кругозору не тільки молодого покоління, а й дорослого вітчизняного громадського суспільства, відтак має патріотично-виховний ефект та актуальна як ніколи. Основною задачею проекту стало знайомство широкої вітчизняної аудиторії із багатою та різноманітною спадщиною в інтелектуальній науково-технічній та мистецькій галузях України та заохочення до вдумливого знайомства, вивчення та дослідження цих вітчизняних сфер діяльності.

В бакалаврській роботі було розглянуто загальні відомості історії плакату та його різновиди. Досліджено специфіку привернення уваги плакату, його особливі характеристики та ознаки. Було сформовано концепцію серії просвітницьких плакатів «Видатні українці».

В результаті проведеного теоретичного дослідження була розроблена серія плакатів просвітницького спрямування. Основний задум – серією просвітницьких плакатів донести до суспільства інформацію про видатних українців, творча та наукова спадщина яких є невід'ємною частиною

сучасної цивілізації та збагачує інтелектуальну скарбницю людства. Графічне рішення - поєднання образотворчих, колірних і шрифтових елементів та створення 8 просвітницьких плакатів у єдиному стилі.

ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ПЛАКАТ, ВИДАТНІ УКРАЇНЦІ, КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА, РІЗНОМАНІТНІ ШЛЯХИ ТА ЗАСОБИ ДИЗАЙНУ, ОБ'ЄДНАННЯ ФОТО ТА ГРАФІКИ, ХУДОЖНІ РІШЕННЯ, РІЗНОМАНІТНІ ПРИЙОМИ, ФОТОГРАФІЯ, ГРАФІКА, КОЛАЖ, ОРГАНІЧНА ЄДНІСТЬ, СТІЙКІСТЬ ФОРМИ, ДИНАМІКА, ПРОСТОТА, ЛАКОНІЧНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО РІШЕННЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЛАКАТУ.....	5
1.1. Загальні відомості історії плакату та його різновиди.....	5
1.2. Сучасні тенденції плакату.....	14
1.3. Аналіз аналогів просвітницьких плакатів	15
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНЕ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНЕ РІШЕННЯ СЕРІЇ ПРОСВІТНИЦЬКИХ ПЛАКАТІВ ПРО ВИДАТНИХ УКРАЇНЦІВ	20
2.1. Зміст та аргументація концепції серії просвітницьких плакатів	20
2.2. Проектування та практичне виконання серії просвітницьких плакатів «Видатні українці».....	21
2.3. Економічна частина виконання серії просвітницьких плакатів «Видатні українці».....	28
2.4. Заходи з безпеки життєдіяльності та протипожежної техніки в процесі проектування.....	29
ВИСНОВКИ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39
ДОДАТОК А. Загальні відомості історії плакату та його різновиди.....	42
ДОДАТОК Б. Аналіз аналогів просвітницьких плакатів.....	44
ДОДАТОК В. Етапи розробки серії просвітницьких плакатів «Видатні українці».....	46

ВСТУП

Актуальність обраної теми - донести до суспільства інформацію про видатних українських вчених, художників, скульпторів, архітекторів, та ін., які народились на Україні, а стали відомими своїми роботами у всьому світі. Привернути увагу широкої аудиторії, а особливо якнайбільше молоді, до культурного розвитку життя України, до вивчення культурної спадщини своєї країни, до збереження культурних цінностей та шанобливого відношення до досягнень своїх відомих співвітчизників, як: Сікорський Ігор, Примаченко Марія, Архипенко Олександр, Делоне Софія, Патон Євген, Екстер Олександра, Лісовський Роберт, В'язовська Марина. Ця тема на сьогоднішній день дуже важлива для суспільства та його культурного розвитку. Тема багатьом нагадає про цих видатних людей, а деякі дізнаються про них в перше. Це дозволить донести до людей, що у нашій країні є багато різних творчих та відомих на весь світ людей, про яких повинен знати кожен. Щоб кожний замислився і мав гордість за свій народ.

На сьогодні мало хто з молоді, і навіть дорослих, знають, що дуже багато відомих українців є за кордоном і, що вони відомі на весь світ своїми роботами. Тому, щоб донести цю інформацію, було обрано саме плакат. Плакат є одним із найдавніших рекламно-інформаційних засобів привернення уваги. Зображення в плакаті, безумовно, грає провідну роль. Воно здійснює істотний вплив на людину, створюючи в її свідомості потрібний образ.

Саме тому була обрана тема дипломного проекту «Розробка серії просвітницьких плакатів «Видатні українці», в дизайні якого будуть використані зображення українців, їх роботи чи витвори мистецтва. Плакат як одна із складових поліграфічної продукції, яка сприймається здалеку та привертає до себе багато уваги і сприяє на велику кількість людей за

короткий час. Тому для розповсюдження цієї теми саме плакат допоможе виразити, зацікавити і донести інформацію до суспільства.

Ідея полягає в тому, щоб за допомогою плаката, різноманітних шляхів, засобів, форм виконання його дизайну, донести до суспільства певну інформацію та привернути увагу до даної ідеї способом об'єднання фото та графіки.

Основна мета даних плакатів – це оригінальне, образне трактування теми, нові художні рішення. Це виражається в застосуванні різноманітних прийомів – реалістичний малюнок, фотографія, графіка, символ, колаж і т.д. Композиція плакату повинна забезпечувати таке поєднання образотворчих, колірних і шрифтових елементів, яке відразу виявляло б центр змістового навантаження.

Завдання відповідати змісту бакалаврської роботи.

1. Проаналізувати історію винаходження плакату та його види.
2. Дослідити специфіку привернення уваги плакату, його особливі характеристики та ознаки.
3. Пошук та аналіз аналогів плакатів про видатних людей.
4. Створення ескізних начерків композицій, підбір шрифтів.
5. Розробка проекту та виконання макетів дизайну просвітницьких плакатів.

Дипломна робота складається із теоретичної та практичної частин. Теоретична частина складається із загального і спеціального розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатку. Загальний обсяг роботи 58 сторінка, основний текст роботи 36 сторінка. Практична частина представляє собою серію просвітницьких плакатів 594x841 мм.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЛАКАТУ

1.1 Загальні відомості історії плакату та його різновиди

Плакатна графіка належить до одного із наймасовіших видів образотворчого мистецтва. Плакат відомий людству з давніх часів. Саме слово «плакат» виникло від російського варіанту німецького «das Plakat» [1].

В Англії та США використовувалося назву "poster", що походить від слова "пошта". Вважається, що в цих країнах подібні листи вивішували перш за все близько багатолюдних поштових станцій. У Франції прижилося слово "affiche" – афіша [2].

Історія плакатів бере свій початок ще з давнини. Перші подоби плакатів і постерів були зроблені ще давніми жителям Єгипту (Додаток А, рис.1). Зв'язано це з пануючим в той час на території Єгипту рабством, і спробами рабів втекти. Плакати використовувалися як специфічні оголошення про розшук [3].

По мірі розвитку культури і мистецтва, своєрідні плакати стали застосовувати в Стародавній Греції та Римі для оповіщення населення про майбутні спектаклі і цікаві торгові пропозиції [4].

У середньовічному суспільстві розвивались й удосконалювались ранні засоби інформації. Письмові та усні оголошення поступалися, на деякий час, живописним, об'ємним вивіскам, кованим із міді та заліза, що привертати увагу і зупиняли на кожному кроці перехожих [5]. В епоху Відродження плакат набуває практично теперішнього вигляду, він інформує не тільки про назву вистави, а і кількість дійових осіб, використання супроводу, мову виконання.

Приблизно в 1300 році в християнській Європі з'явилася ксилографія як метод друкування малюнків на тканині. В цей час Європою поширюється

східноазіатська технологія друкування через торговельні маршрути від Китаю до Індії, що йдуть через арабський світ. І врешті решт Йоханнс Гуттенберг родом з німецького міста Майнца, заснував європейську технологію друкування. Приблизно в 1439 році, відбулась ця подія, але тільки більш ніж через десять років починається числення віку класичного друку [6].

По перше Гуттенбергу приписують винахід чорнила на масляній основі, які були більш стійкі, ніж використовувані раніше водні фарби. По друге, Гуттенберг кваліфіковано використовував свої знання про властивості металів. Він був першим друкарем, який зробив літери зі сплаву свинцю, олова, і сурми, які були більш довговічні.

Винахід Гуттенбергом друкарського верстата докорінно змінив процес передачі інформації та виготовлення книг. Дуже швидко дану техніку друкування розповсюдили за межі Німеччини німецькі друкарі-емігранти, а також іноземні учні, що повертаються додому [7]. Завдяки винаходу друкарського верстата Гуттенбергом новий принцип друкування дозволяв масове тиражування повідомлень на папері, що надало найбільшого поштовху для розвитку об'яв, які до цих пір створювались вручну. Перші плакати пов'язані безпосередньо з діяльністю книгопродавців і видавців [8].

Офіційно, початком сучасних плакатів можна вважати 1482 рік. Конкретно в цьому році торговець книгами на ім'я Батдольд, використав в якості реклами нового видання "Геометрії Евкліда", вперше використав плакат. Саме з цієї точки відліку бере свій початок історія появи плакатів.

Це було виготовлення плакатів в одиничному екземплярі, а ось справжнім ривком у розвитку послуги плакатного друку вважається ХІХ століття. Завдяки методу уродженця Праги Алоїса Зенфельдера, що винайшов цікавий спосіб друкування зображень, який отримав назву - літографія, через півстоліття вона вже досягла такого високого рівня, що повністю витіснила з друкарської галузі більш трудомістку ксилографію, і активно застосовувалась в ХІХ столітті [2]. Спеціальний камінь покривався

малюнком, для нанесення якого використовувався хімічний склад і спеціальна фарба. І за допомоги цього каменю робився відбиток малюнку на папір. Цей спосіб допоміг спростити процес і ціна на друк плакатів значно знизилася. Тираж плакатів набагато збільшився, але виготовлялися вони до 1860 року лише в одному кольорі – чорному, на білому або кольоровому фоні.

Тільки до 1830 процес формування плакатів можна вважати завершеним, - у них з'явився цілком певний зовнішній вигляд і шрифтове наповнення.

Очевидно, що ці класичні канони не застаріли і в наші дні. Текст на плакаті також підпорядковується деяким правилам - він повинен містити коротку інформацію, написану доступною мовою, і привертати увагу різних верств населення.

Друк постерів і плакатів постійно змінювався з розвитком технологій, і наступною сходинкою в розвитку вважається винахід хромолітографії. Цей метод і всі заслуги за його винайдення приписують Годфуа Ельману, жителю Парижу, котрий отримав за нього винагороду загальною сумою в дві тисячі франків у 1838 році. Але ще у 1832 році російським художником Корнилієм Яковичем Тромоніним було віддруковано в такий же спосіб ілюстрації для книг про Святослава у кількості 600 примірників. Тромонін також займався виданням перших альбомів з кольоровими репродукціями відомих картин.

Друк плакатів удосконалився, і наступною сходинкою у розвитку виявився 1865 рік, коли їх виробництво стало простішим. Барон фон Рансонет, уродженець Австрії, розробив технологію фотохромолітографії. В основу цього методу було покладено застосування фотографії, при якому друк постерів і плакатів відбувався за допомогою використання лише трьох основних кольорів – червоного, синього і жовтого. Це стало поштовхом для масового тиражу репродукцій в натуральних кольорах, в тому числі і друк плакатів ціни, на які стали на порядок нижчими [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демосфенова Г., Нурок А., Шантыко Н. Советский политический плакат. – М., 1962. – С. 19.
2. <http://www.poly3.ru>
3. <http://gnozis.com.ua/uk/blog/istoriya-plakativ-drukarnya-gnozis-1/>
4. Мягкова Галина. Статья Театральная афиша. Афиша в древности. <http://www.russian-globe.com>
5. История плаката. Плакат древности. <http://www.vlasta-tula.ru>
6. Рудер Э. Типографика.- М.: Книга, 1982.- 123 с.
7. www.nonparel.ru
8. Юреева Е. Р. Взгляд в будущее. – М.: Просвещение. 1988г. 41с.
9. Полевой В.М. Двадцать лет французской графики. Революционный праздничный плакат. - М., 1981.- 67 с.
10. Савельева О. О. Коммерция в стиле модерн – М. 2002 г. 55 с.
11. Михайлова Н.Рекламные богини Альфонса Мухи. Дизайн Аспект. – 2000. - № 2-3. – 60 с.
12. Горкина А.П. Искусство. Современная иллюстрированная энциклопедия. - М.: Росмэн; 2007. – 57 с.
13. История плаката. Становление плаката «модерн». <http://www.liveinternet.ru>
14. Художественная энциклопедия электронная. Плакат. <http://dic.academic.ru>
15. <http://paintmaster.ru>
16. Побожій С.І. З історії українського мистецтвознавства. - Суми: Університетська книга, 2005.- 26 с.
17. Гладун О. Соціальний/екологічний плакат як феномен графічного дизайну // Вісник ХДАДМ: Зб. наук. пр. / За ред. Даниленка В. Я. - Харків: ХДАДМ, 2008. - №4. - С. 21-27.

18.С. Хеллер и С.Чваст Эволюция графических стилей. От викторианской эпохи до нового века / Стивен Хеллер и Сеймур Чваст; [пер. с англ. И. Форонова]. — Москва : Изд-во Студии Артемия Лебедева, 2015.— 320 с.

19.Юффе М. Л. Плакат [Электронный ресурс] / М. Л. Юффе – Режим доступа : <http://vseslova.com.ua/word> (дата звернення: 19.08.2017).

20.Як роблять папір. URL: <https://www.systopt.com.ua/yak-roblyat-papir/>;

21.Поліграфічний портал. Фарба для друку. URL: <http://drukarstvo.com/farba-dlya-druku/>;

22. Почему бумага желтеет со временем? URL: <https://mydiscoveries.ru/pochemu-bumaga-zhelteet-so-vremenem>;

23. Кодекс законів про працю України // Затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375;

24. Закон України «Про охорону праці» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 49, ст.668;

25. Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПіН 3.3.2.007-98, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 10.12.1998 № 7 – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=2445>;

26. Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду «Про затвердження Правил охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» від 26.03.2010 № 65 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0293-10>;

27. Наказ Міністерства доходів і зборів України «Про затвердження Примірної інструкції з охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» від від 5.09.2013 № 443 – Режим доступу: http://minrd.gov.ua/data/normativ/000/000/62827/Prim_rna_nstrukts_ya.do;

28. Крушельницька Я. В. К 84 Фізіологія і психологія праці: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 367 с.;

29. Дзюба Сергій Олегович. Особливості охорони праці при роботі з комп'ютером. Частина 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://3222.ua/article/osoblivost_ohoroni_prats_pri_robot_z_kompyuterom_chastina_1.htm

Загальні відомості історії плакату та його різновиди

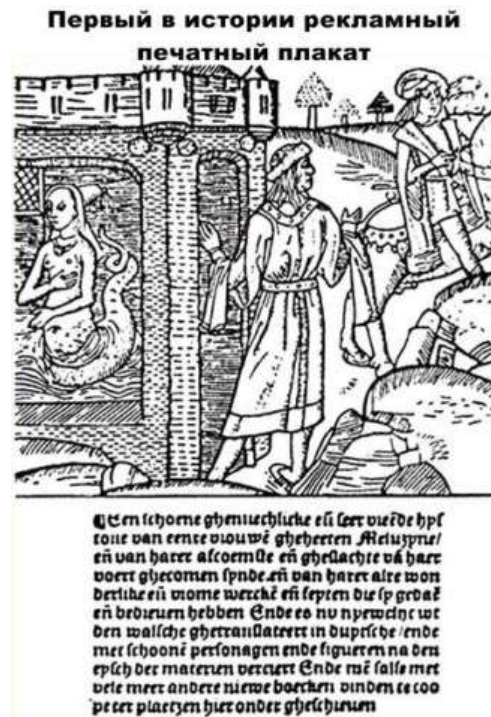

Рисунок 1. Перші подоби плакатів і постерів давніми жителями Єгипту.

Рисунок 2. Альфонс Муха.

Театральні плакати для Сари Бернар 90-ті роки XIX ст.

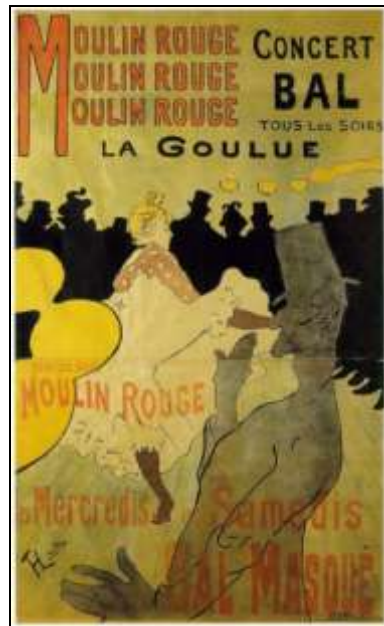
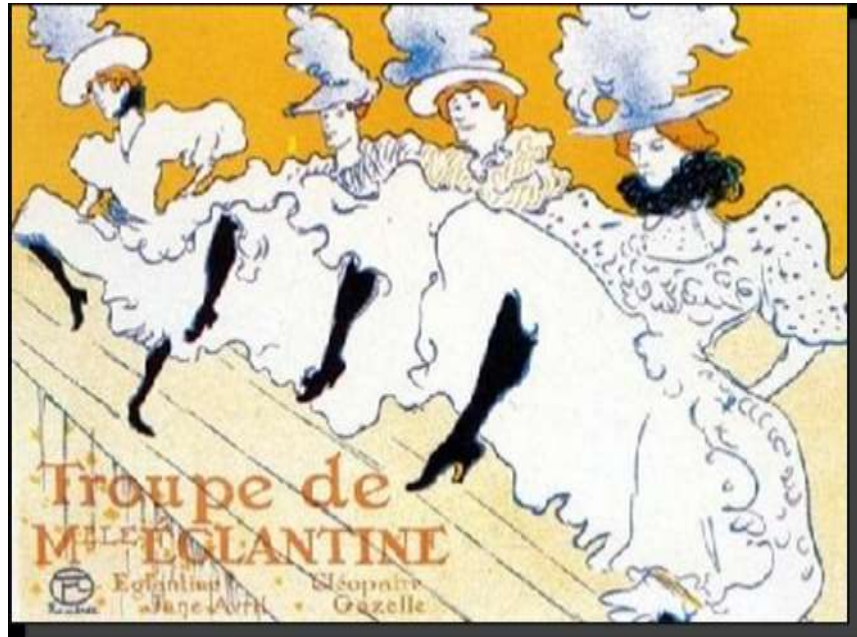

Рисунок 3. Анрі Тулуз Лотрек. Плакати для Мулен Руж.. 90-ті роки XIX ст.

Аналіз аналогів просвітницьких плакатів

Рисунок 1. RODCHENKO 120 The Poster Campaign

Рисунок 2. Плакат на тему творчості Зінаїди Серебрякової

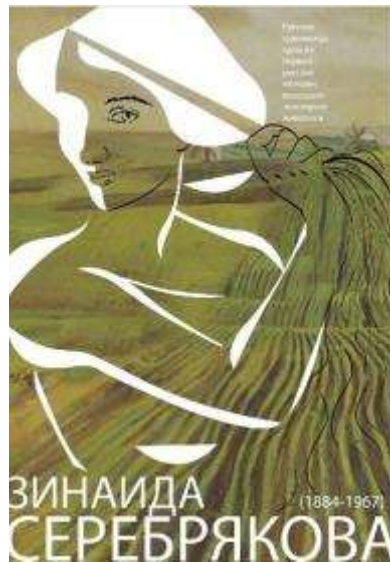

Рисунок 3. Плакат «Зінаїда Серебрякова»

Рисунок 4. Серія плакатів «Реклама міжнародного фестивалю джазу»

Рисунок 5. Серія плакатів «85 років Харківській державній академії дизайну і мистецтв»

Етапи розробки серії просвітницьких плакатів «Видатні українці»

Рисунок 1. Ескізні пошуки

Рисунок 2. Плакат

Рисунок 3. Ескізні пошуки

Рисунок 4. Плакат

Рисунок 5. Ескізні пошуки

Рисунок 6. Плакат

Рисунок 7. Ескізні пошуки

Рисунок 8. Плакат

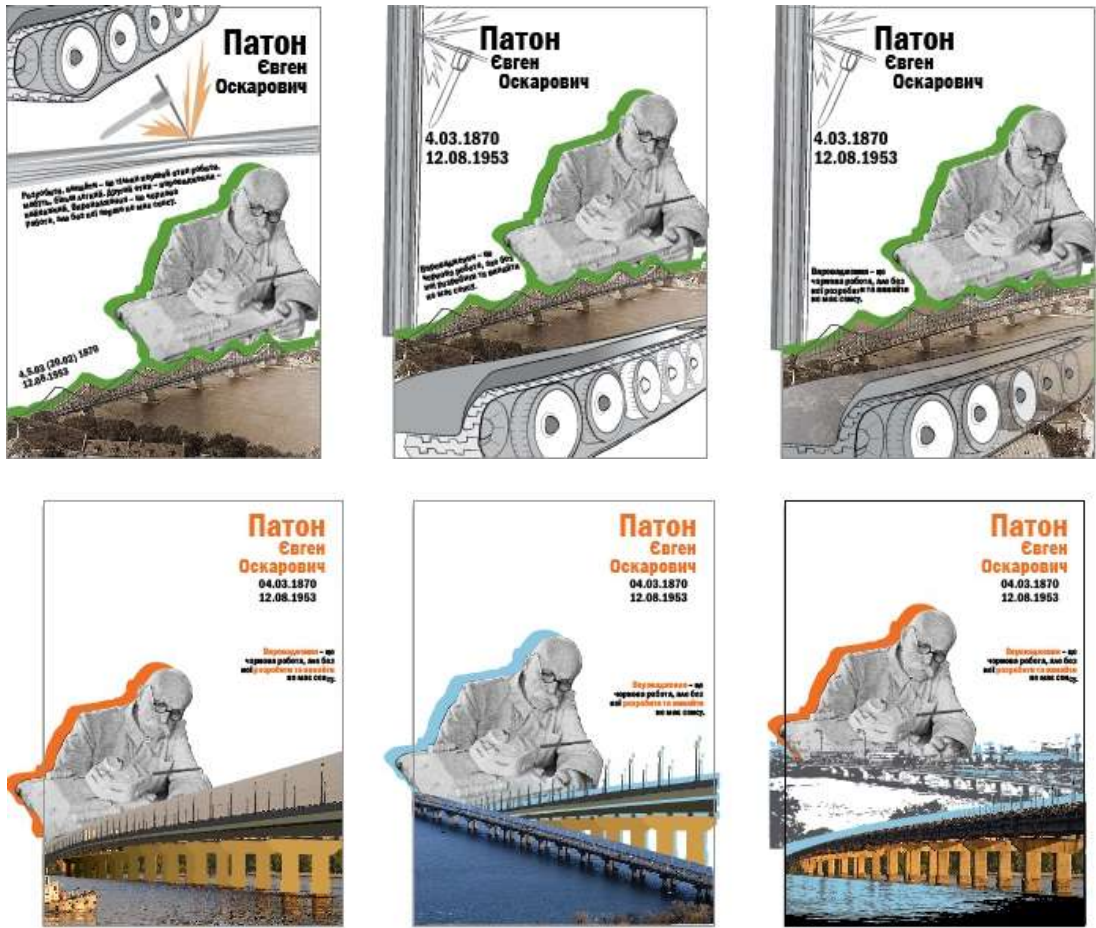

Рисунок 9. Ескізні пошуки

Рисунок 10. Плакат

Рисунок 11. Ескізні пошуки

Рисунок 12. Плакат

Рисунок 13. Ескізні пошуки

Рисунок 14. Плакат

Рисунок 15. Ескізні пошуки

Рисунок 16. Плакат

Рисунок 17. Ескізні пошуки серійності плакатів

Рисунок 18. Робота над серійністю

Рисунок 19. Варіанти інтер'єрного експонування у галереї серії просвітницьких плакатів «Видатні українці»

Рисунок 20. Приклад експонування в урбаністичному середовищі

Рисунок 21. Приклад експонування у місті Запоріжжя

Рисунок 22. Приклад експонування у місті Дніпро